GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 42. Vinerĭ 22 Februariu (6 Martie) 1885.

Brașovŭ, 21 Febr. (5 Martie) 1885.

A trecutŭ o lună dela faimósa interpelațiune a deputatului Blasiu Orban în dieta maghiară și ministrulŭ de justiția încă totŭ n'a rĕspunsŭ, ce gândŭ are față de juriulŭ din Sibiiu.

Póte că deputatulŭ naționalŭ românŭ d-lŭ V. Babeșŭ a sĕmțitŭ, că se pregătesce pe după culise vre-o lovitură în contra libertății nóstre de pressă, séu că a voitŭ numai și numai se pună cestiunea pe adevĕratulŭ ei tĕrĕmŭ, destulŭ că a făcutŭ unŭ serviţiu însemnatŭ pressei nóstre naționale prin interpelarea dela 2 Marțiu, ce a adresat'o ministrului-președinte și de interne și ministrului de justiția.

Scimŭ că deputatulŭ Orban a fostŭ citatŭ cu numele ḍiarele române și săsescĭ din Ardélŭ, timbrându-le pe tóte de „vipere cu dințĭ înveninațĭ“ și cerêndŭ ca tóte se fie suprimate.

In fața acusațiunilorŭ grave ale deputatului kossuthistŭ, d-lŭ Babeșŭ a făcutŭ fórte bine a cere lămurirea lucrului și constatarea reală a taptelorŭ din partea guvernului, a acelorŭ fapte criminale, carĭ pretinde d. Balasz că le-ar fi comisŭ pressa nóstră.

Efectulŭ interpelărei d-lui Babeșă trebue că a fostŭ destulŭ de mare, dacă foile guvernamentale din Clușiu nu-șĭ potŭ stăpâni mânia și artagulŭ, ce li l'au causatŭ deputatulŭ românŭ, cu tóte că s'a folositŭ de limbagiulŭ celŭ mai cuviinciosŭ și mai moderatŭ.

„Kol. Közlöny“ vrea cu tot-adinsulŭ sĕ atribue d-lui Babeșŭ nisce scopurĭ ascunse, ce nu le-a pututŭ avea nicĭdecum, și carĭ din cuprinsulŭ interpelațiunei sale nicĭ unŭ omŭ dreptŭ nu va cutezá a-le deduce. Dar trecŭ cu vederea mercenarii clușienĭ ai d-lui Tisza, că însușĭ deputatulŭ Orban s'a alăturatŭ la interpelațiunea d-lui Babeșŭ, se'nțelege cu reservele sale.

Acum stândŭ față cu douĕ interpelărĭ miniștrii n'au încătrău, vorŭ trebui sĕ rĕspundă analisândŭ tótă afacerea și aducândŭ tóte argumentele, ce se cerŭ spre a dovedi starea reală a lucrului. Hic Rhodus, hic saltate!

Repețimŭ, d-lŭ Babeșŭ a pusŭ cestiunea pe adevĕratulŭ ei terêmŭ, cerêndŭ a se lămuri, dacă și în ce consistă conspirațiunea în contra statului și unde și cari suntŭ conjurațiunile, pe a cărorŭ suposițiune și-a basatŭ voinicosulŭ Blasius interpelarea sa.

Mulțămimŭ d-lui Babeșŭ pentru serviciulŭ ce l'a adusŭ prin interpelarea sa pressei romăne în specialŭ și îi atragemŭ totodată atențiunea la articlulŭ numitei foi guvernamentale dela 5 Martie st. n. în care, fără a se aduce măcarŭ o singură dovadă se afirmă, că d-sa „alta a ḍisŭ și la alta s'a gânditŭ“ și în care, după o vorbăriă de doue colóne plină de rĕutate, se ḍice la încheiere:

„Ei bine dér sĕ producemŭ cu dușmanii ascunșĭ în modŭ dușmănosŭ. Sĕ-i scótemŭ afară din oficiile judecătorescĭ și administrative pe aceia, carĭ nu suntŭ aderențĭ pe față și sincerĭ ai statului și ai constituțiunei. *Sĕ punemŭ la o parte teoriile liberale și sĕ-i lovimŭ cu asprimea legei pe aceia, carĭ merită.*

Celŭ ce are putere: sĕ musce. Vomŭ vedé: cine va avé putere?

Fie dér! vomŭ vedé până unde póte merge cutezarea și nerușinarea șovinismului!

—o—

Parastasele întru pomenirea martirilorŭ noștri din 1784—85.

Viena, 1 Martiu 1885.

Domnule Redactorŭ!

Sĕ nu cumva credețĭ că noi, tinerimea din Viena, amŭ rĕmasŭ îndĕrĕptŭ cu serbarea aniversărei de-o sută de ani de când Horia și Cloșca, marii noștrii martirĭ dela 1874—5 au fostŭ trașĭ pe rótă și astfelŭ și-au datŭ nobilulŭ lorŭ sufletŭ chinuițĭ amarŭ.

Acestŭ mare evenimentŭ, care lămuritŭ, fără patimă și ură, dovedesce, nu selbătăcia — ci mărimea și nobleța sĕmțului de libertate alŭ Românului, — acestŭ evenimentŭ l'amŭ serbatŭ și noi în modulŭ cuvenitŭ și cu entusiasmŭ adevĕratŭ românescŭ.

„Românulŭ ține minte.“ Elŭ nu uită istoria trecutului sĕu celui tristŭ, dar durere, că deși ne aflămŭ în așa polecritulŭ seculŭ alŭ luminei, alŭ frățietății, egalității și libertății, poporulŭ românŭ încă totŭ este sclavŭ espusŭ caprițielorŭ și batjocurilorŭ unui altŭ poporŭ de trei orĭ mai micŭ, și trebue sĕ'șĭ verse încă și astăḍĭ amarulŭ inimei, cu Eliade cântând:

»Pelinŭ beau, pelinŭ mănâncŭ,
Cu pelinŭ séra mĕ culcŭ,
Diminéța când mĕ scolŭ,
Cu pelinŭ pe ochĭ mĕ spălŭ.
De amarŭ și de pelinŭ
Alŭ meu sufletŭ este plinŭ.«

Dar plină fiindu-i inima de atâta amărăciune elŭ speră totușĭ cu tăria și cu credință că nu e departe de timpulŭ când drepturile sale nealienabile și le va recâștigá.

Ḍiua de 28 Februariu, va fi vecĭnicŭ neștérsă din inimile nóstre și la anu, la ḍece, la o sută, de aicĭ înainte o vomŭ serbá-o cu pietatea cuvenită. Acésta ḍi ne strînge rêndurile mai tare și noi tinerii dorimŭ, — ca totŭ adevĕratulŭ Românŭ — ca ḍiua de 28 Febr. sĕ-i afle pe Românĭ, aḍĭ încă sclavĭ, câtŭ mai curêndŭ egalĭ îndreptățițĭ și liberĭ.

Ḍiua atâtŭ de memorabilă amŭ serbat'o printr'unŭ parastasŭ pentru vecĭnica odihnă a sufletelorŭ lui Horia, Cloșca și Crișianŭ și a tuturorŭ acelorŭ bravĭ Românĭ, carĭ au muritŭ în luptă pentru mântuirea națiunei.

Séra ne-amŭ adunatŭ la o cină comună și ca sĕ ne transpunemu, pentr'unŭ momentŭ, în acele timpuri de grea cercare, amŭ cetitŭ admirabila descriere a revoluțiunei din 1784—5 de ilustrulŭ nostru istoricŭ Odobescu.

Ne-amŭ despărțitŭ cu promisiunea, că fiecare acum și când va fi în viața publică sĕ lucre în cercurĭ câtŭ se póte mai largĭ pentru conservarea neștirbită a românismului și sĕ combată cu cea mai mare energiă orĭce năsuințe străine, ar voi sĕ se înfigă în sînulŭ nației nóstre séu orĭce încercărĭ de a ne desnaționalisá. Și astfelŭ stămŭ totdéuna gata la luptă pentru totŭ ce e frumosŭ, adevĕratŭ, dreptŭ, bunŭ și românescŭ.

Ușóră sĕ le fiă țĕrîna celorŭ trei martirĭ ai românismului Horia, Cloșca și Crișanŭ și eternă sĕ le fiă memoria la nepoțĭ și strĕnepoțĭ!

I. Mercurŭ.

—o—

Interpelațiunea deputatului naționalŭ V. Babeșŭ,

o lăsămŭ se urmeze aḍĭ în tótă estinderea sa, după însemnările stenografice ale dietei, precum amŭ promisŭ în numĕrulŭ de erĭ. Ea sună așa:

Onorată cameră! Nu sciu încâtŭ vĕ mai aducețĭ aminte de aceea interpelațiune, pe care a desvoltat'o în 4 a lunei trecute (Febr.) onor. meu deputatŭ colegŭ Orban Balazs și a căreia cuprinsŭ cu atâtŭ mai vĕrtosŭ nu l'amŭ pututŭ uitá, cu câtŭ am esperiatŭ, că în timpulŭ lungei desbaterĭ din ḍilele trecute aceea interpelația a aflatŭ rĕsunetŭ în acéstă cameră, ér totodată a jucatŭ unŭ rolŭ și afară de cameră, în jurnalistică și precum ne-amŭ convinsŭ în ḍilele trecute chiar și la unŭ procesŭ dinaintea curții cu jurațĭ în Aradŭ.

Mărturisescŭ onor. cameră, că nu bucurosŭ aducŭ acésta afacere înaintea camerei, căcĭ sciu din esperiință, că spiritele suntŭ prea agitate și că în acésta cameră preocupările domnescŭ în așa mare mĕsură, încâtŭ este fórte greu a vorbí aicĭ despre asemenĭ lucrurĭ. Dar esistă datorii, dinaintea cărora nu este ertatŭ a te dá la o parte. Eu când m'am hotărîtŭ ca sĕ fiu membru alŭ acestei camere, am făcutŭ acésta cu aceea condițiune și intențiune, ca celŭ puținŭ după ale mele puterĭ sĕ contribuescŭ de a lămurí neînțelegerile încâtŭ va fi posibilŭ, respective sĕ provocŭ lămurirea lorŭ.

Onor. deputatŭ Orban Balazs vorbindŭ în interpelarea sa de agitațiunile naționalităților și de verdictele juriului dela Sibiiu a ḍisŭ, că »guvernulŭ lasă frêu liberŭ în țéră nu numai uneltirilorŭ și conjurațiunilorŭ făcute în ascunsŭ, cĭ chiar și resculărei pe față.«

Onorată cameră! când am auḍitŭ acésta, am ḍisŭ îndată că e o absurditate, căcĭ precum cu toții scimŭ, acestŭ statŭ se află de 10 anĭ încóce sub ocârmuirea prea stimatului ministru-președinte Tisza Kalman și scim fórte bine, că dênsulŭ a declaratŭ de repețite orĭ aicĭ, că nu va suferí asemenĭ uneltirĭ în contra patriei, și că mișcările ilegale, respective năsuințele dușmane statului, ale naționalităților le va nimicí. Și alaltăerĭ am fostŭ martorĭ la aceea, că a declaratŭ, că pe asemenĭ diavolĭ împelițațĭ, de carĭ din darulŭ Domnului se află puținĭ, îi va striví de părete (Aprobărĭ) așa, ca sĕ nu se pótă mișcá de acolo. Dacă omulŭ o scie acésta, și după ce scie, eu celŭ puținŭ din parte'mĭ potŭ spune, că n'am auḍitŭ nimicŭ de asemenĭ dracĭ strivițĭ de părete, nicĭ n'am cetitŭ de naționalitățĭ sdrobite din causa tendințelorŭ lorŭ dușmane statului; trebue sĕ se pară în orĭ și ce casŭ lucru de mirare, că cum se póte sĕ esiste uneltirĭ în țéră ca acele, pe carĭ a binevoitŭ a le aduce înainte onor. meu deputatŭ-colegŭ Orban Balazs?

Mai departe ḍice în desvoltarea interpelațiunei sale d. Orban: »In părțile sudice ale Transilvaniei sunt o mulțime de foĭ obscure (zuglapok) în carĭ în douĕ limbĭ se nutresce ura neînfrînată în contra statului maghiarŭ și în carĭ se defaimă fără sĕmĕnŭ și în modulŭ celŭ mai nedreptŭ și se micșoréză națiunea.« După aceea elŭ cetesce în traducere fidelă unele pasage din fóia cuotidiană »Tribuna« din Sibiiu, care sĕ se fi pronunțatŭ astfelŭ în articlulŭ încriminatŭ: »Acum Maghiarii au pusŭ alternativa: orĭ piere totŭ ceea ce nu e Maghiarŭ de pe pămêntulŭ acesta, orĭ se desființéză statulŭ ungarŭ.« »In urma acésta — se ḍice mai departe — viața unuia séu altuia trebue sĕ se nimicéscă, séu a nóstră (adecă a Românilorŭ) séu a Ungariei, căcĭ noi (adecă Românii) suntemŭ cu Sașii séu prea slabĭ de a ne susține în lupta cu Maghiarii, séu suntemŭ împinșĭ în modŭ fatalŭ la o dușmaniă órbă în contra statului ungarŭ. Continuândŭ ḍice numita fóiă cu următórele cuvinte: »trebue sĕ pândimŭ orĭ ce ocasiune ca sĕ sguduimŭ din temeliă statulŭ« — adecă statulŭ maghiarŭ; »sĕ-i căutămŭ pretutindenĭ dușmanĭ, ca ei sĕ se unéscă cu noi și pretutindenea, unde putemŭ ajunge, sĕ năsuimŭ a-i procurá dușmanĭ«. Mai departe întărîtă pe Sașĭ ca împreună cu ei sĕ urască pe Maghiarĭ și sĕ aducă în contra Maghiarilorŭ marea Germaniă ș. c. l. și tóte aceste numai pentru aceea, findcă procurorulŭ regescŭ la condamnarea a doi ucigașĭ și-a susținutŭ acusațiunea în limba maghiară. Procurorulŭ regescŭ făcêndu-șĭ datoria a înaintatŭ actulŭ séu de acusațiune și pertractarea curții cu jurațĭ ținută în Sibiiu la 3 Februariu a servitŭ numai la aceea, ca în discursurile de apĕrare statulŭ ungarŭ sĕ fie atăcatŭ pe față spre marea bucuriă a publicului«.

Acestea suntŭ pasagele. Mărturisescŭ onorată cameră, că cunoscŭ persónele, dér însușĭ articlulŭ și pertractarea n'amŭ cunoscut'o. Acésta nicĭ nu mi-a fostŭ cu putință, pentru că fóia română »Tribuna« nu o cetescŭ, așa credŭ că nimenĭ nu póte ceti tóte foile câte suntŭ. Despre pertractarea procesului cu atâtŭ mai puținŭ amŭ pututŭ avé cunostință, pentru că ea s'a întêmplatŭ numai în 3 Febr., adecă numai cu o ḍi mai înainte de interpelațiă. Eu dér amŭ ținutŭ de a mea datoriă de amĭ procura înainte de tóte acelŭ articulŭ în originalŭ și însemnările stenografice asupră pertractărei curții cu jurațĭ. Aceste le-am studiatŭ, onorată cameră, și-o potŭ spune, fără de a mĕ identificá cu acelŭ articulŭ séu cu apĕrarea, că n'amŭ aflatŭ întrênsulŭ cuvinte cum au

fostŭ citate şi în înţelesulŭ ce li s'ă datŭ. Póte că suntŭ preocupatŭ şi că judecŭ altfelŭ asupra lucrului de cum ar judecă de pildă onor. cameră, dacă anume l'ar cunósce, dér tocmai pentru aceea credŭ că guvernutŭ are stricta datoriă ca sĕ aducă în curatŭ acestŭ lucru şi sĕ ne lumineze pe deplinŭ.

Onorată cameră! Aceea e sigurŭ, că suntŭ nemulţumiţĭ în ţéră şi că între aceştia suntŭ şi estremĭ pe o parte nu mai puţinŭ, ca pe cealaltă, şi că nu neamŭ prea dedatŭ a fi alegĕtorĭ în cuvinte, cu cari ne atacămŭ unii pe alţii, dér ca sĕ fi ajunsŭ aşa departe, sĕ ne conjurămŭ în ascunsŭ în contra patriei şi sĕ publicămŭ asemenĭ provocaţiunĭ directe pe faţă, aşa ḑicêndŭ la auḑulŭ guvernului şi alŭ ţĕrei, asta totuşĭ este o absurditate.

Pentru aceea amŭ ţinutŭ de a mea datoriă de a face acésta interpelaţiune în prima liniă cătră d. ministru de justiţiă şi în a doua liniă cătră d. ministru-preşedinte ca ministru de interne, spre a descoperí şi lămurí lucrulŭ. Nu vréu sĕ atacŭ nicĭ sĕ provocŭ pe nimenĭ; dar nicĭ nu vréu sĕ urgezŭ acéstă lamurire, nicĭ nu voiŭ adresa multe întrebărĭ, pentru că fórte bine sciu că on. guvernŭ îşĭ cunósce şi-şĭ va împlini datoria.

On. cameră! Precum binevoiţĭ a vedea, eu nu voescŭ a paralisá unilateralŭ gravele acusărĭ ale deputatului colegŭ Orban Balasz, nicĭ nu negŭ sinceritatea sa cu privire la cele produse în interpelaţiune, ci amŭ doritŭ numai ca sĕ-mĭ câştigŭ lămurire mai estinsă şi mai amĕnunţită, pe care o ţinŭ neapĕratŭ de lipsă. Adresezŭ aşa dară următórea

Interpelaţiune:

Cătră d. ministru de justiţiă şi cătră d. ministru preşedinte, ca ministru de interne:

Cu privire la cuprinsulŭ interpelaţiunei desvoltată în cameră la 4 Februariu de deputatulŭ Blasius Orban, prin care numitulŭ deputatŭ afirmă despre agitaţiunile naţionalităţilorŭ şi despre unŭ verdictŭ alŭ Sibienilorŭ, că guvernulŭ lasă cursŭ liberŭ în ţéră nu numai uneltirilorŭ continuate în secretŭ şi conjuraţiunilorŭ, ci şi aţiţărilorŭ publice,« mai departe că în părţile sudice ale Ardélului unele foi »împrăştiă ură nenfrânată în contra naţiunei maghiare,« dar că anume fóia ḑilnică »Tribuna« într'unŭ articolŭ încriminatŭ adreséză Româniloră unŭ astfelŭ de apelŭ aţiţătorŭ: »Noi trebue sĕ pândimŭ ocasiunea, ca să sguduimŭ din temeliă statulŭ ungarŭ, şi sĕ-i căutămŭ pretutindenea duşmanĭ, sĕ ne unimŭ cu ei, şi pretutindenea unde ajungemŭ, sĕ căutămŭ a-i câştigá duşmanĭ;« şi mai departe a ḑisŭ deputatulŭ meu colegŭ, că numita fóiă română totŭ în acelŭ articulŭ „aţiţă pe Saşĭ, ca sĕ urască împreună pe Ungurĭ şi sĕ le aducă pe gâtŭ pe Germania«; în fine că în pertractarea juriului din Sibiiu din 3 Februariu »a fostŭ atacatŭ pe faţă statulŭ ungarŭ spre bucuria publicului ascultătorŭ«; pe basa acésta şi după ce în mânia celorŭ citate juriulŭ din Sibiiu a adusŭ verdictŭ achitatorŭ, a provocatŭ pe on. ministru de justiţiă, ca sĕ caseze acelŭ juriu séu pe calea ordonanţelorŭ séu séu prin presentarea unui proiectŭ de lege;

După ce subsemnatulŭ a cetitŭ de atuncĭ articlulŭ din cestiune alŭ »Tribunei,« precum şi însemnările stenografice luate asupra pertractării procesului înaintea juriului, şi n'am aflatŭ într'ênsele nicĭ pretinsa lăţire de ură în contra naţiunei maghiare, nicĭ vr'o provocare la duşmăniă în contra statului maghiarŭ, dér n'amŭ aflatŭ nicĭ măcarŭ o intenţiune rea cu privire la Maghiarĭ, ér de altmintrelea în asemenĭ însemnate cestiunĭ este datoria guvernului, respective a organelorŭ lui de a da pe faţă adevĕrulŭ, din aceste motive alăturându-mĕ la interpelaţia onoratului condeputatŭ Orban Balazs, provocŭ şi rogŭ:

1. Pe d. ministru de justiţiă, ca atuncĭ când va bine-voi a rĕspunde la interpelaţia d-lui deputatŭ Orban Balazs, sĕ espună înaintea onoratei camere sincerŭ şi pe largŭ tótă starea lucrului; sĕ presinte în traducere fidelă articululŭ incriminatŭ (din procesulŭ „Tribunei«) în totŭ cuprinsulŭ lui, ér nu numai unele părţĭ scóse din elŭ şi greşitŭ traduse; sĕ citeze asemenea esactŭ şi pe largŭ momentele principale ale apĕrării în procesulŭ de pressă din cestiune, aşa ca on. cameră sĕ fiă deplinŭ orientată şi sĕ'şĭ pótă formá o judecată temeinică asupra stărilorŭ ce se pretindŭ că esistă şi că cerŭ lecuire.

2. Pe d. ministru-preşedinte, ca ministru de interne, asemenea îlŭ rogŭ, sĕ binevoiéscă a spune onoratei camere, dacă sub guvernulŭ lui de 10 anĭ — în care timpŭ d-sa a dispusŭ de tótă puterea ţĕrii şi, precum bine scimŭ, a urmăritŭ cu încordată atenţiune mai alesŭ mişcările naţionalităţilorŭ —, sĕ bine-voiască a spune, dacă a descoperitŭ vr'o conjuraţiune secretă a naţionalităţilorŭ în contra statului ungarŭ, şi unde, când şi ce felŭ de conjuraţiunĭ? şi dacă a descoperitŭ: în ce modŭ şi cu ce succesŭ s'a străduitŭ a le nimici? dacă însĕ nu s'au putŭtŭ constata asemenĭ conjuraţiunĭ: óre ce scopŭ şi ce causă sĕ aibă aceea, că totuşĭ se născocescŭ şi se denunţă de acestea necurmatŭ de cătră foile maghiare şi de cătră politicii maghiarĭ încă chiar şi în camera deputaţilorŭ?

Acésta îmĭ este interpelarea. Credŭ onor. cameră, că este în interesulŭ patriei şi alŭ nostru alŭ tuturorŭ de a cunósce starea reală a lucrului şi de a lămuri adevĕrulŭ, căcĭ la din contră ne înstrăinămŭ unii de alţii mai multŭ din causa de rea înţelegere a lucrului. E dreptŭ, că tocmai momentul de faţă nu e favorabilŭ pentru o liniştită chibzuire, dér sperezŭ, că şi până atuncĭ, când onorata maioritate va crede de lipsă, ca sĕ studiămŭ şi esaminămŭ cu temeiu, carĭ sunt causele, că esistă o agitaţiune aşa de mare între popórĕle ţĕrei, nu este bine de a înmulţí neînţelegerile cu intenţiune. De-altmintrelea eu credŭ, că orĭ şi care ar fi causa unorŭ asemenĭ apariţiunĭ, n'ar trebuí sĕ-le esplicămŭ şi sĕ-le născocimŭ în modulŭ acesta, rĕspândindu-le apoi în lume, ca nisce năsuinţe directe în contra patriei, pentru că ele numai strică potŭ ér nimenui nu vorŭ folosi. Eu celŭ puţinŭ nu potŭ aprobá când de aceste lucrurĭ se scriu şi se spunŭ înaintea lumei, carĭ dacă sunt adevĕrate nu sunt a se pune atâtŭ pe rĕboşulŭ naţionalităţilorŭ agitătóre câtŭ mai vĕrtosŭ pe acela alŭ politicei maghiare, ce domnesce de 17—18 anĭ încóce.

Preşedintele: Interpelaţia se va comunica d-lorŭ miniştri de justiţiă şi de interne.

Orban Balazs: Onor. Cameră! Sciu că regulamentulŭ camerei nu értă, ca sĕ facŭ observărĭ la discursulŭ d-lui deputatŭ. Nicĭ nu voiu sĕ le facŭ, ci mĕ alăturŭ la interpelaţia d-lui deputatŭ şi mĕ rogŭ de d-nii miniştri, ca sĕ binevoiéscă a rĕspunde la interpelaţia mea câtŭ se póte mai curêndŭ, spre a mi se da ocasiune, ca sĕ mĕ justificŭ faţă cu acéstă interpelaţiune.

SCIRILE ḐILEI.

Cu ocasiunea serbării jubileului de 10 anĭ de când Tisza este ministru, s'a presentatŭ, pentru a'lŭ felicita, şi o deputaţiune a capitalei. Sensulŭ cuvintelorŭ ce i s'au adresatŭ ministrului şi alŭ rĕspunsurilorŭ ce elŭ le-a datŭ face alusiune numai la maghiarısare. Astfelŭ rĕspunse Tisza la gratulaţiunea deputaţiunei capitalei: „Cu acéstă ocasiune fie-mĭ şi mie permisŭ, sĕ-mĭ esprim recunoscinţa mea capitalei, cetăţenilorŭ şi poporaţiunei ei, carĭ au fostŭ totdéuna gata pentru promovarea scopurilorŭ nobile şi le-au şi ajunsŭ — ceea ce e unŭ mai mare meritŭ — că Buda-Pesta nu e numai capitala Ungariei, ci şi în realitate, în limbă şi simţĕminte o capitală maghiară. Dumneḑeu sĕ bine-cuvinte pe toţĭ, câţĭ au lucratŭ în acestŭ scopŭ. Din parte'mĭ dau espresiunea convingerei mele, care mĕ linişteşce şi mĕ fericeşte, că în mâna unui astfelŭ de municipiu, astorfelŭ de cetăţenĭ şi corporaţiunĭ, Buda-Pesta va fi totŭ mai multŭ aceea ce trebue sĕ fie: unŭ oraşŭ de ântêiulŭ rangŭ, dar şi unŭ oraşŭ curatŭ maghiarŭ alŭ Europei!«

Cetitorii noştri însĕ sĕ ţină sémă de aceea, că în Pesta sunt 120,000 de Germanĭ.

—0—

Guvernulŭ ungurescŭ a începutŭ a persecuta comitatulŭ Bistriţei, din rĕsbunare pentru că adunarea comitatensă a respinsŭ apelulŭ reuniunei de maghiarisare din Cluşiu. Tribunalulŭ din Bistriţa, singurulŭ în totŭ Ardélulŭ care mai primea petiţiunĭ în cele trei limbĭ ale ţĕrii, a primitŭ ordinulŭ, ca dela 1 Iuniu numai atuncĭ sĕ mai priméscă dela oficii şi advocaţĭ petiţiunĭ, décă vorŭ fi făcute în limba maghiară. Sci-va comitatulŭ sĕ rĕspundă şi la acéstă dispoşiţiune şovinistă?

—0—

Inspectorulŭ scolarŭ ungurescŭ alŭ comitatului Braşovŭ, d. Franz Koos, inspecteză în timpulŭ de faţă scólele confesionale din comunele acestui comitatŭ. Avut-a grijă autoritatea nóstră scolară sĕ fie însoţitŭ la visitarea scólelorŭ de inspectorii noştri scolarĭ respectivĭ?

—0—

O fóiă din Bucurescĭ a adoptatŭ unŭ nou metodŭ de desminţire, pe care l'amŭ puté numi necuviinciosŭ. Lucrulŭ stă astfelŭ: Nicolae Cracea a fostŭ bĕtutŭ de nişce Rĕşinărenĭ, în tăiătura la munte, şi aceştia dĕrîmândŭ peste elŭ coliba, căreia i se dase focŭ, nenorocitulŭ omŭ a fostŭ transportatŭ la spitalulŭ din Sibiiu, unde a muritŭ după patru sĕptĕmânĭ în urma ranelorŭ sale. Dacă organele administrative au confundatŭ pe Cracea cu Ciuceanŭ, vina este a lorŭ.

—0—

In şedinţa consistoriului plenarŭ alŭ eparchiei aradane dela 14 (26) Februariu a. c. s'a pusŭ la ordine denumirea protopresviterului pentru tractulŭ vacantŭ alŭ Aradului — pe basa alegerei făcute prin sinodulŭ protopresviteralŭ, întrunitŭ la 9 (21) Ianuariu a. c. Alegerea constatându-se că a decursŭ în ordine, consistoriulŭ procedêndŭ la votisare prin votŭ secretŭ, resultatulŭ scrutiniului a fostŭ ca părintele Moise Bocşianŭ a fostŭ denumitŭ de protopresviterŭ pentru tractulŭ Aradului.

—0—

»Monitorulŭ oficialŭ« alŭ României publică decretulŭ prin care d. Mitilineu, ministru la Belgradŭ, este permutatŭ la Bruxelles, şi d. Emilŭ I. Ghica, agentŭ diplomaticŭ la Sofia, este numitŭ ministru la Belgradŭ în loculŭ dlui Mitilineu. „Agenţia Havas« face cunoscutŭ că d. George Ghica este numitŭ ministru alŭ României la Constantinopole şi d. dr. Obedenaru la Atena.

—0—

»Românului« i se scrie din Viena, că d. Fr. Salles, care a tradusŭ, împreună cu dómna Salles, Povestele Peleşului, a sfĕrşitŭ şi trămisŭ la Paris, spre a se tipări, manuscrisulŭ unei nouĕ cărţĭ care va conţine traducţiunea „Unei rugăciunĭ« şi a »Nuvelelorŭ« lui Carmen Sylva. Cartea va avea şi o biografiă a Augustei scriitóre, lucrată după »Aus Carmen Sylvas Leben, de d-na barónă de Stackelberg.«

—0—

Vaporulŭ »Arpad«, ancoratŭ în portulŭ Tulcea, în nóptea de Joi spre Vinerĭ fiind lovitŭ de unŭ sloiu séu buştenŭ ce venea pe Dunăre, s'a găuritŭ, şi apa intrândŭ în năuntru lesne s'ar fi cufundatŭ, décă din fericire unŭ împiegatŭ ce dormea într'o cameră vecină n'ar fi fostŭ deşteptatŭ de sgomotulŭ căderei apei. »Delta« rógă compania danubiană de a scóte din serviciu acestŭ vasŭ, care este celŭ dintêiu vaporŭ ce a pusŭ pe Dunăre compania de navigaţiă, şi care după atâtŭ îndelungŭ timpŭ a ajunsŭ în starea de a se sparge la lovitura unui sloiu. Acésta pentru a se preveni o nenorocire.

Prigonirea limbei române şi preoţii noştri.

Din părţile Someşului Ungureanŭ, 25 Faurŭ 1885.

(Urmare şi fine).

Aicĭ nu departe este o comună numită Arieşulŭ de pădure (Erdöaranyos). Invĕţătorulŭ din comuna amintită Ioanŭ Belbe încă a cerutŭ în anulŭ trecutŭ premiu dela societatea iubitóre de Românĭ!? şi nu fără efectŭ, căcĭ l'a şi dobênditŭ. — Insĕ décă cineva doresce a fi împărtăşitŭ din arginţĭ, trebue sĕ arete progresŭ, ca dovadă că merită premiare, aşa au hotărîtŭ înţelepţii din Satumare, spre a face destulŭ dorinţelorŭ celorŭ »iubitorĭ de Românĭ!« Pruncii s'au mai conchematŭ şi în vacanţe sĕ fie mai bine instruiţĭ în sunetele gróse ale limbei maghiare.

S'a hotărîtŭ o ḑi în care apoi copii sĕ fie puşĭ înaintea judecătorilorŭ numiţĭ din sînulŭ societăţii, ca aceştia cu ochii sĕ vĕdă, cu urechile sĕ audă, că ce progresŭ s'a făcutŭ cu mlădiţele fragede şi că óre învĕţătorulŭ merită cei 30 de arginţĭ.

Dér ce sĕ veḑĭ? In fruntea acestei comisiunĭ se află M. O. D. protopopŭ din Şomcuta mare, adaugŭ: protopopulŭ românŭ, pentru evitarea orĭ cărei confusiunĭ. Şi óre cum a putută acestŭ părinte a merge în Arieşulŭ de pădure, fiind comuna amintită în altŭ tractŭ, ér nu în alŭ D-sale? Au dóră, în tractulŭ Dsale nu şi-a putută câştigá nicĭ o vredniciă pe acestŭ teremŭ — şi pentru acea s'a folositŭ de ocasiune unde i-s'a oferitŭ, ca sĕ câştige simpatia Ungurilorŭ, după care atâtŭ de multŭ se trudesce? — Póte i va succede a-şĭ ajunge scopulŭ, însă ar fi lucru mai onorificŭ ca pe altă cale sĕ cerce aşa ceva, ér nu în detrimentulŭ naţiunei de care şi D-sa este susţinutŭ. Décă cineva are fii pe carĭ i-au crescutŭ mai multŭ ungaresce, de dragulŭ acelora nu lucre contra intereselorŭ nóstre! Este lucru dejositorŭ pe aşa călĭ a vênă patronagiu.

Acuma sĕ întrebămŭ pe onor. părinte de are dreptŭ a-se amesteca în afacerile altui protopopŭ, fără delegare legitimă dela protopopulŭ actualŭ alŭ tractului? Nu este ertatŭ! Ore sĕ nu o şcie acésta protopopulŭ din Şomcuta mare?

Etă priviţĭ la acestŭ părinte şi daţi-vĕ părerea, óre cine este aicĭ mai aspru de judecatŭ, invĕţătorulŭ respectivŭ, care are două clase gimnasiale şi preparandiă, — séu protopopulŭ care este omŭ de sciinţă şi de litere, precum s'ar presupune?

Sĕ mergemŭ şi mai departe, sĕ vedemŭ cum stămŭ şi sĕ ne lămurimŭ. Mai este în acestŭ comitatŭ o comună Apa, unde poporaţiunea este mixtă, Românii în maioritate, Maghiarii în minoritate. In acéstă comună, suntŭ două scoli, una română confesională, alta reformată confes. Scóla reformată are rectorulŭ sĕu, ca tóte scólele reformate. Acestŭ rectorŭ ungurŭ de 18 grade a întreprinsŭ o visită pe la pacinicii poporenĭ românĭ şi i-a sfătuitŭ cu elocinţa sa, ca sĕ nu-şĭ pórte pruncii la scóla română, căcĭ acolo numai a se ruga lui Dumneḑeu învaţă, pe când elŭ îi învaţă tóte lucrurile de lipsă pentru viaţă. Acestŭ rectorŭ în interesulŭ ungurismului n'a pregetatŭ a osteni, şi ce se veḑĭ? ostenéla s'a adusŭ fructulŭ doritŭ, căcĭ din copii românĭ a prinsŭ în mrĕjă vre-o 12 — numĕrŭ frumosŭ ca sĕ-i créscă de apostolĭ!

Şi ce a făcutŭ în contra acestorŭ şarlatanĭ preotulŭ românŭ? Nimicŭ! Şi óre cum va relaţiona măritului ordinariatŭ la timpulŭ sĕu? Acuma sĕ vedemŭ cum stă tréba cu poporaţiunea susŭ amintitei comune în maioritate locuită de românĭ? Lasŭ sĕ vorbéscă datele statistice, nu însĕ după conscrierea părintescului guvernŭ după care cine scie rosti câteva cuvinte în limba

statului este Maghiarŭ, ci după şematismulŭ edatŭ de autorităţile superióre bisericescĭ din Gherla în an. 1882.

Comuna Apa atuncĭ numĕrá 1298 suflete românescĭ şi 431 confes. helvetică. Ce va ḑice la aceste lumea? Brósca vré sĕ înghiţă boulŭ, nu se póte crede că i-va succede, dar totuşĭ este datorinţa conducĕtorilorŭ a se opune unorŭ machinaţiunĭ ca aceste. Chemarea este sublimă. Ce sĕ facĭ dacă omulŭ nu o înţelege!

Incă unŭ casŭ va fi bine a se revela ca cei chemaţĭ sĕ-şĭ pótă câştiga informaţiunĭ pe calea ḑiuaristică, ca aşa sĕ nu întârḑie, de a se folosí de mijlócele pentru a satisface obligămêntului ce şi-au luatŭ asupra lorŭ. Anume vréu a trage atenţiunea asupra opidului Capnicu-baia, care este éră unŭ locŭ locuitŭ de Românĭ în mare parte, unde li s'au edificatŭ bieţilorŭ poporenĭ, parte din sudórea lorŭ o scólă de statŭ, fiindŭ loculŭ sub influinţa camerei regescĭ, éră locuitorii în cea mai mare parte băieşĭ. Cum amintiiu, aicĭ s'a înfiinţatŭ o scólă de statŭ cu 4 clase elementare, carĭ clase în mare parte suntŭ cercetate şi de Românĭ. Şi apoi ce sĕ veḑi? Românii se crescŭ de modelŭ, fără sĕ fie **instruiţĭ nicĭ măcarŭ în religiunea strămoşéscă**, nu ḑicŭ în limba română, ce după lege ar fi o justă pretensiune, însĕ după idea de statŭ o crimă.

Decĭ ar fi de doritŭ ca autorităţile superióre bisericescĭ române sĕ fie cu atenţiune şi sĕ se îngrijéscă ca pruncii românĭ sĕ fie instruiţĭ în cele religióse de cineva. Opidulŭ amintitŭ în anulŭ 1882 numĕra 1951 de suflete române cu 223 pruncĭ obligaţĭ de a frecuentá scóla. Décă din numĕrulŭ amintitŭ, din causă că Capniculŭ este pe o vale fórte lungă situatŭ, care póte fi de câteva chilometre, nu potŭ umblá decâtŭ 150—120 de pruncĭ la scólă, aceştia **toţĭ rĕmânŭ neînstruiţĭ în religiune.** Pre când parochulŭ rom. cath. are destui de religiunea sa de carĭ se îngrijesce, ai noştri n'au pe nimenĭ, deşi este protopopŭ românŭ în acelŭ locŭ.

Altcum ar fi de doritŭ ca măritulŭ ordinariatŭ diecesanŭ sĕ facă paşii de lipsă pentru înfiinţarea unei scolĭ confesionale române; poporenii, sciu positivu, că dorescŭ acésta vĕḑêndu-şĭ biserica din ḑi în ḑi scăḑêndŭ încredincioşĭ, éră cea romano-catolică înmulţindu-se. Apoi o comună cu atâta poporŭ uşorŭ ar suporta tóte greutăţile, numai sĕ scie că şi ei au scólă. Firesce că conducĕtorii le lipsescŭ! Apoi óre nu este unŭ pĕcatŭ a uitá atâţia copii între murii scólei de statŭ fără sĕ fie instruiţĭ în religiunea părinţiiorŭ?

In cele enumĕrate amŭ voitŭ a arĕtá cum stămŭ, şi că multe din relele ce bântue poporulŭ românŭ provinŭ din nepăsarea nóstră. Aşa credŭ, cele trei doveḑĭ aduse întărescŭ în destulŭ afirmaţiunea mea, şi putemŭ vedé că pe lângă resistinţă trebue a lucra mereu. Căc numai prin fapte putemŭ face atacurile cele mai adevĕrate ce potŭ pune la cugete serióse şi pe contrarii secularĭ ai némului nostru. E dreptŭ că unŭ pĕcatŭ graséză între inteligenţii din aceste ţinuturĭ (onóre esceptiunilorŭ) că se laudă unulŭ pre altulŭ câtŭ de bunŭ românŭ este cela şi cela, şi apoi când ar fi de lipsă sĕ se arate în publicŭ, atuncĭ care de care se pituléză şi se retragŭ, **altă ḑicŭ şi altă facŭ**,

In fine totŭ aicĭ se află şi de aceia, la a cărorŭ auḑŭ n'a străbătutŭ cuvintele marelui Bărnuţŭ: »Limba naţională este celŭ mai preţiosŭ monumentŭ istoricŭ pentru naţiunea română; când a peritŭ acestŭ monumentŭ a peritŭ şi naţiunea, atuncĭ celelalte monumente ale ei suntŭ monumente sepulcralĭ.« Cu indulginţa d-vóstrĕ d-le, Redactorŭ, ve voiu relatá în viitorŭ şi despre alte casurĭ.*)

Argus.

Apĕrarea reuniunei de maghiarisare.

In numĕrulŭ fóiei nóstre de alaltaerĭ amŭ citatŭ unŭ rĕspunsŭ datŭ lui „Kolozsv. Köz.“ de „Sieb. Tageblatt.“ Astăḑĭ vomŭ cita câteva pasage şi din articlulŭ lui „Koloszv. Közlőny.“ Acéstă fóiă are neruşinarea a scrie urmĕtórele:

»Aduuarea comitatensă a comitatului Bistriţa-Năsăudŭ şi-a esprimatŭ în unanimitate părerea de rĕu pentru înfiinţarea »reuniunei maghiare de cultură« în Ardélŭ. Aşa dară unŭ comitatŭ întregŭ se declară duşmanŭ pe faţă la ceea ce e maghiarŭ. Ce dovedesce acésta? — Dovedesce că maghiarismulŭ de dincóce de muntele Craiului nu e aşa de tare şi puternicŭ, ca sĕ nu aibă dreptŭ de a se apĕrá.«

»In Braşovŭ se unescŭ şcolarii românĭ şi saşĭ şi după unŭ planŭ sistematicŭ surprindŭ pe tinerii maghiarĭ a-i insultá şi sĕ pórtă în modŭ barbarŭ (Sic!). Ce ne arată acésta? — Ne arată, că unii părinţĭ românĭ şi saşĭ, unii profesorĭ românĭ şi saşĭ, sădescŭ ură în inima generaţiunei nouĕ; este dér necesarŭ, sĕ purtămŭ grijă pentru contrabalansă — cu câtŭ mai din vreme, cu atâtŭ mai bine.«

»In România s'a formatŭ în săptămâna trecută o reuniune, care şi-a pusŭ de ţintă a pregáti lucrările pentru încorporarea Ardélului la România. Ce dovedesce acésta? — Dovedesce, că minte acela, care numesce şovinismŭ instinctulŭ de viaţă alŭ mânei de Maghiarĭ ardelenĭ de-a întêmpina întêmplările viitorului.«

„La o petrecere cu jocŭ în Cluşiu s'au ridicatŭ, cum se spune, toaste pentru înţelegerea între Maghiarĭ şi Românĭ. Foile daco-române condamnă pe toastanţĭ. Toţĭ se grăbescŭ, sĕ se spele în numitele foi, ei nu au trădatŭ causa românismului, ba au spus-o curatŭ, că »şi atuncĭ, când arŭ sci, că numai cu limba maghiară potŭ ajunge în raiu, arŭ alege cu întréga biserică gr. or. mai bucurosŭ iadulŭ.«

„Aceia dară, carĭ ne dau sărutarea lui Iuda, suntŭ prin urmare solidarĭ cu pressa, ce agită împotriva nóstră şi ne insultă. Şi totŭ cerŭ apoi, sĕ nu ne facemŭ datoria impusă de morală în contra celorŭ cu douĕ feţe.«

„Statutele tuturorŭ reuniunilorŭ scolare germane spunŭ chiar în celŭ dintêiu paragrafŭ, că »au de scopŭ a susţiné pe Germanii din afară de imperiu pentru germanismŭ şi a'i sprijini după puterĭ în năsuinţele lorŭ de-a rĕmâné şi a redeveni Germanĭ.«

»Şi nouĕ nu ne e permisŭ aicĭ a casă, sĕ apĕrămŭ pe-ai noştri de desnaţionalisare, după cum chiar acum unŭ preotŭ dovedesce referitorŭ la ţinutulŭ Someşului în »Protestáns Kőzlőny,“ cum se valachiséză locuitorii maghiarĭ reformaţĭ, cum din Galambos, Lazar, Rácz, Banyass se facŭ olahi (oláhok)?«

»Statutele »Opincei« se ocupă într'unŭ capitulŭ deosebitŭ cu valachisarea numelorŭ. Reuniunile de soiulŭ »Carpaţilorŭ« au luatŭ disposiţiunĭ sĕ împrăştie medaliele aurite ale lui Horia, Iancu ş. a. »Albina« — aşa se vorbesce — jócă unŭ *Va-banque* în contra proprietăţilorŭ maghiare. Ne aducemŭ aminte de representaţiunile teatrale, tendenţióse, insultătóre, cu ocasiunea aniversării săsescĭ în Sibiiu; avemŭ înaintea ochilorŭ cele douĕ verdicte ale juraţilorŭ din Sibiiu....

»In adevĕrŭ e neplăcutŭ, că creatorulŭ lumii a creatŭ deosebirĭ de rasse, de limbă şi de religiune. (Veḑĭ bine, creatorulŭ lumei a pĕcătuitŭ amarŭ că n'a creatŭ numai Maghiarĭ. — Red.) Dar sĕ nu desperămŭ. (Nu, cu orĭce chipŭ globulŭ unguresc trebue făcutŭ. — Red.) Avea dreptate Stefanŭ celŭ sfântŭ că o ţéră cu o limbă n'ar fi cea mai bună; căcĭ unde ar rĕmâné emulaţiunea în lucru şi bucuria pentru isbêndă? (La calendele grecescĭ de sigurŭ. — Red.).

„Cineva mi-a declaratŭ, că popórele care se avêntéză arŭ fi bătutŭ pe popórele civilisate astfelŭ, că şi-ar fi permisŭ orĭce şiretenia, ce se póte cugeta, în privinţa morală; popórĕle sĕlbatice nu cunoscŭ datoria cavalerismului şi umanităţii în luptă. (Mai mare adevĕrŭ n'a vorbitŭ fóia cluşiană de când esistă; admirabilă potrivélă pentru şoviniştii maghiarĭ. — Red.).

»Se află între noi unele esistenţe, care caută cértă, neliniştiţĭ, carĭ mergŭ cu nisuinţele lorŭ departe, (adecă şoviniştii maghiarĭ. — Red.), pe acestea trebue sĕ le facemŭ imposibile printr'o mare şi generală solidaritate morală, şi de aceea e bună.... reuniunea de cultură.«

Din parlamentulŭ românŭ.

In şedinţa de Marţĭ, a senatului, d. G. Mâzescu a adresatŭ guvernului următórea interpelare relativŭ la închiderea din partea Austro-Ungariei a graniţelorŭ dinspre România:

Mesagiulŭ de deschiderea corpurilorŭ legislative pentru anulŭ 1884—85, afirmândŭ representaţiunei naţionale »că ne găsimŭ în raporturile cele mai bune şi mai cordiale mai alesŭ cu statele vecine atâtŭ marĭ câtŭ şi micĭ,« şi după legea din 2 Maiu 1879 asupra responsabilităţii ministeriale, guvernulŭ fiindŭ datorŭ, sub grea rĕspundere, de a nu amăgí representaţiunea naţională asupra afacerilorŭ statului, ca mandatarŭ alŭ naţiunei formulezŭ acéstă interpelare în următorulŭ modŭ:

Considerândŭ axioma de dreptŭ publicŭ europénŭ admisă în relaţiunile internaţionale ale statelorŭ civilisate, că respectulŭ tratatelorŭ şi convenţiunilorŭ internaţionale de orĭce specia, este una din basele necesarii organisaţiunei politice şi internaţionale a întregei omenirĭ;

Considerândŭ de asemenea axioma de dreptŭ internaţionalŭ că atuncea când una din părţile contractante nu-şĭ esecută angajamentele sale isvorîte dintr'unŭ tratatŭ, partea contractantă lezată are dreptulŭ de a considerá deslegată de obligaţunile care-i incumbă după tratatulŭ séu convenţiunea violată de către cealaltă parte contractantă;

Considerândŭ că nu »dreptulŭ celui mai tare“ este călăuza raporturilorŭ dintre state, ci sêmţĕmêntulŭ de justiţiă, fără de care, după cum nu póte fi raportŭ de persónă la persónă, aşa nu póte fi raportŭ dela statŭ la statŭ;

Considerândŭ că guvernulŭ unei ţĕrĭ constituţionale nu póte fără de o espresă autorisare din partea Representaţiunei Naţionale a împinge sistemulŭ sĕu de condescendenţă către Statele cu care are încheiate convenţiunĭ comerciale până la punctulŭ de a sacrifica în ordinea economică interesele cele mai vitale ale ţĕrei, ér în ordinea politica demnitatea chiar a ţĕrei;

Considarândŭ că fără de respectulŭ tratatelorŭ şĭ esecutarea lorŭ cu lealitate nu numai relaţiunile de orĭ ce natură dintre popóre ar încetá, dar apoi chiar pacea dintre ele ar deveni imposibilă;

Considerândŭ, că precum în ordinea de interese private, aşa şi în ordinea de interese internaţionale esistă principiulŭ recunoscutŭ de raţiunea universală, că nimenĭ nu póte fi judecătorŭ în propria sa causă şi sĕ-şĭ facă sie'şĭ dreptate.

Am onóre de a interpelá pe guvernulŭ regatului României şi a-lŭ somá ca sĕ esplice representaţiunei naţionale:

1. Care suntŭ causele de forţă majoră séu de înaltă diplomaţiă, care l'au silitŭ pe elŭ, guvernŭ românŭ, de a nu apĕrá drepturile ţĕrei faţă cu imperiulŭ autro-ungarŭ din ḑiua chiar când fruntariile înaltei puterĭ contractante au fostŭ închise exportului nostru de vite, denunţândŭ pe de-o parte imediatŭ convenţiunea comercială, ér pe de alta netolerândŭ obiectele de proveninţă séu manufactură austriacă séu ungară a se bucura în România de avantagele acordate prin convenţiunea ce o avemŭ încheiată cu imperiulŭ vecinŭ?

2. Care suntŭ causele de forţă majoră séu de inaltă diplomaţiă, care l'au făcutŭ pe dênsulŭ, guvernŭ românŭ, a ţiné în curgere de mai mulţĭ anĭ pe România în posiţiunea acésta de umilire naţională, mărginindu-se numai la o sterilă corespondinţă diplomatică, ocasionândŭ astfelŭ prin atitudinea sa enorme pagube comerciului românŭ şi proprietăţii private în chiar unulŭ dintre cele mai însemnate avantage stipulate espresŭ prin convenţiunea comercială dela Inalta Putere contractantă în favórea României?

Rĕspunsulŭ se va dá peste trei ḑile.

„**Naţiunea.**“

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz Trans.«)

Pesta, 5 Martiu. — Doi dintre ucigaşii d-nei Schmidt deja s'au arestatŭ în Erfurt. Ei au mărturisitŭ crima. Poliţia urmăreşce pe celŭ d'alŭ treilea, alŭ cărui nume se ţine secretŭ.

BIBLIOGRAFIA.

Către onoratulŭ publicŭ românŭ!

Dimitrie Cichindealŭ, parochulŭ Becicherecului micŭ şi catichetŭ alŭ scólelorŭ preparandiale din Aradŭ, a tipăritŭ în anulŭ 1814 la Buda cartea fabulelorŭ cu învĕţăturile morale traduse din originalulŭ lui Dositei Obradovicĭ, apărutŭ în anulŭ 1788 la Lipsca, în limba sêrbéscă. Aceste suntŭ acele fabule traduse şi localisate de Cichindealŭ, despre care învĕţatulŭ Heliade a ḑisŭ că: »ele potŭ fi pentru Românĭ pentru totdéuna tablele legii aduse în pustiă.«

Importanţa şi raritatea acestei cărţĭ deoparte câtŭ şi smintele cele multe în traducerea lui Cichindealŭ, m'au îndemnatŭ ca sĕ dau o nouă traducere, mai corectă, a acestorŭ fabule pline de adevĕrata filosofiă practică, care au contribuitŭ în modulŭ celŭ mai energicŭ la deşteptarea consciinţei naţionale în poporulŭ românŭ. Lipsindu-mĭ însĕ mijlócele de a-le tipărì şi socotindŭ că publicarea lorŭ va aduce nu puţinŭ folosŭ literaturei nóstre poporale, apelezŭ la toţĭ cărturarii românĭ, cărora le zace la inimă luminarea poporului şi progresului naţionalŭ, în deosebĭ apelezŭ la sutele şi miile de învĕţacei ai mei, carĭ astăḑĭ suntŭ şi ei luminătorii poporului, ca sĕ binevoiască a-mĭ tinde mâna de ajutorŭ la publicarea acestorŭ fabule clasice.

Rogŭ dar pe acei On Domnĭ, carĭ vorŭ binevoi a rĕspunde la apelulŭ meu, ca sĕ se adreseze cu abonamentele lorŭ celŭ multŭ până la Dumineca Tomei, 31 Martie (21 Aprilie a. c.) către D-lŭ Vasilie Mangra profesorŭ de teologiă în Aradŭ, carele în privirea bătrâneţelorŭ mele a avutŭ bunătatea a primí îngrijirea pentru tipărirea şi edarea cărţii.

Cartea, avêndŭ o prefaţă critică asupra fabulelorŭ cu 160 fabule, între carĭ şése fabule nouĕ, care nu se află în colecţiunea lui Cichindealŭ, va cuprinde celŭ puţinŭ 20 cóle de tiparŭ, şi va costa 1 fl. v. a. (3 lei n.) carĭ însĕ va trebui a se plătí numai după eşirea cărţii de sub tiparŭ, respective la primirea ei.

Colectanţilorŭ, dela 10 esemplare se dă unŭ esemplarŭ rabatŭ.

Aradŭ 8/20 Februariu 1885.

Ionŭ Rusu,
parochulŭ Aradului, protop. tit. prof. şi directorŭ em. la institutulŭ pedag. teologicŭ din Aradŭ.

(Losurile dela 1864.) — La sortarea dela 2 c. s'au trasŭ următórele serii: 23, 98, 191, 514, 519, 563, 714, 791, 843, 919, 955, 1439, 1587, 1588, 1675, 1681, 1727, 1871, 1893, 2230, 2600 2765, 2777, 2792, 2800, 2984, 3007. Câştigulŭ principalŭ l'a făcutŭ seria 519 Nr. 52.

---

*) Vomŭ primí cu mulţumire întotdéuna informaţiunile D-Vóstrĕ. Red.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurelŭ Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena
din 4 Martie st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	99.—
Rentă de hârtiă 5%	94.30
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	147.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	122.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.—
Bonurĭ rurale ungare	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C2.50
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.40
Bonurĭ croato-slavone	103.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119.25
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	119.—
Renta de hârtiă austriacă	83.75
Renta de arg. austr.	84.30
Renta de aurŭ austr.	108 35
Losurile din 1860	138.80
Acțiunile băncei austro-ungare	868.—
Act. băncei de creditŭ ung.	314.—
Act. băncei de creditŭ austr.	304.80
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.80
Napoleon-d'orĭ	9.80½
Mărcĭ 100 împ. germ.	60.50
Londra 10 Livres sterlinge	124.20

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 19 Februariu st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	92	—
Renta rom. amort. (5%)	94⅞	—
» convert. (6%)	91¼	—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	31	—
Credit fonc. rural (7%)	101¼	—
» „ „ (5%)	86½	—
» » urban (7%)	97¼	—
» » » (6%)	92¼	—
» » » (5%)	85	—
Banca națională a României	1190	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	294	—
« » » Națională	218	—
Aurŭ	10⅜%	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

Cursulu pieței Brașovŭ
din 5 Martie st. n. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.97	Vênd.	8.99
Argint românesc	»	8.80	»	8.85
Napoleon-d'orĭ	»	9.78	»	9.80
Lire turcescĭ	»	11.—	»	11.04
Imperialĭ	»	10.—	»	10.02
Galbenĭ	»	5.70	»	5.76
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	128.—	„	129.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoí a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Publicațiune!

Ordonândŭ r. u. ministru de agricultură, îndustriă și comerciu alegerea suplementară a membrilorŭ, ce lipsescŭ la ambele despărțăminte ale camerei de comerciu și industriă din Brașovŭ, și adecă pentru fiecare despărțămêntŭ deosebitŭ a câte trei membri internĭ și a câte trei, suplenții cari se vorŭ alege numai de cătră, membrii cu dreptŭ de alegere din Brașovŭ. — Comisiunea însărcinată cu îndeplinirea acestei alegerĭ suplementare aduce la cunoscința tuturorŭ ca acésta alegere să va ţiné în 24 Martie a. c. dela orele 3 până la 6 p. m. în casa sfatului din cetate și adecă osebitŭ pentru comercianțĭ, și osebitŭ pentru industriașĭ.

Domnii comercianțĭ și industriașĭ îndreptățițĭ la alegere se învită cu observațiunea, ca fiecare alegĕtorŭ îșĭ póte da votulŭ seu în persónă verbalŭ séu în scrisŭ.

Lista autentică și legală cu numele celorŭ îndreptățĭ la alegere se află în cancelaria camerei de comerciu și industriă, în casa D-lui de Schobeln, piață Nr. 89, și se póte ḑilnicŭ luá din ea informațiune până la ḑiua alegerei în órele de oficiu.

Brașovŭ 22 Februariu 1885.

Președ. comis. de alegere
Adolf Hesshaimer.

Nr. 2209—1885.

Concursŭ!

Până la noua organisare a administrațiunei spitalului civilŭ din locŭ, se escrie prin acésta concursŭ pentru ocuparea în modŭ provisoriu postulŭ de administratorŭ în spitalulŭ civilŭ, împreunatŭ cu unŭ salarŭ anualŭ de 300 fl. și locuință naturală.

Concurenții pentru acestŭ postŭ au sĕ documenteze, că posedŭ cunoscințele scolare, cunoscința celorŭ 3 limbĭ ale patriei, destoinicia în purtarea socotelelorŭ, că au purtare morală și că nu au trecutŭ peste etatea de 40 de anĭ. — Petițiunile astfelŭ instruate se vorŭ înainta până în 18 Martie a. c. subs. magistratŭ.

Brașovŭ, 28 Febr. 1885.

Magistratulŭ orășenescŭ.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiușŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vințulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Șibotŭ	4.35	11.43	
Orăștia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborșin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulișŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovațŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovațŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulișŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bêrzova	6.18	9.18
Soborșin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăștiă	10.47	3.46
Șibotŭ	11.14	4.20
Vințulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiușŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timișóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Hațegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Banița	6.43
Petroșenĭ	7.00

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroșenĭ	8.56
Banița	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Hațegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.